

אשר זעליג רייס

כגן 8
פעיה"ק ירושלם ת"ו

בס"ד

**בענין הסכם ממוני שלפני הנשואין
כדי למנוע עיגון מסורבות גט**

כבוד ידי"ג הרבנים הגאונים דינינים מובהקים
רבי מרדכי ויליג מביה"ד דאמריקה
ורבי צבי גרטנר מבית דין דרכי הוראה

במה שבקשתם ממני לחוות דעתי בהצעות השונות שהעלו כדי להקשות על סרבני גט לדאבון לב
המעגנות נשיהם ובשנים האחרונות היו מקרים רבים שגרמו עגמת נפש נוראה לנשים הרואות את מיטב
שנותיהן חולפות ביושבן בדד ואין לאל ידינו להושיע.

לפני שנים כבר העלו הצעה שהבעל יקבל על עצמו בקנין גמור ובהסכם כתוב וחתום קנסות שונים אם
יפרדו וימנע ממנה גט פטורין אלא א"כ ב"ד יקבע שהיא זו האשמה בפרידה והבי"ד יקבע תנאים והבעל
יהיה מוכן לקיימם, או לחילופין אם תסרב היא להופיע בפני בי"ד.

אך דרך זו נסתרת מדברי הרמ"א בסימן קל"ד סעיף ד' דכל שקיבל על עצמו קנס אם לא יגרשנה י"א דהוי
גט מעושה וטוב לחוש לדבריהם לכתחלה. ואף אם נרצה להקל בזה כיון דגם הרמ"א כתב לחוש רק
לכתחלה, הלא בפ"ת שם ס"ק י' הביא את דברי המשכנות יעקב אהע"ז ס"ל ל"ח שתמה על הרמ"א ונקט
דאין בזה מחלוקת וכו"ע מודים לדברי שו"ת הרשב"א שהביא הבית יוסף ופסול אפילו בדיעבד, וא"כ בודאי
שיש לפסול עצה זו.

אמנם בדברי הרשב"א והרמ"א מדובר במי שקיבל על עצמו קנס אם לא יגרשנה ובשני תנאים אלה דנו
לפסול את הגט משום דהוי גט מעושה. ונראה פשוט דלפי הצעת הדברים שהעליתם לפני, שהבעל יקבל על
עצמו לפרנס את אשתו בסכום סביר ומקובל כל עוד הם איש ואשתו ואינם דרים ביחד. אין בזה חשש כלל,
דיש בהצעה זו תרתי למעליותא. א: אין כאן קנס אלא מזונות סבירים. ב: אין בהסכם זה קשר בין התשלום
לגירושין ואין תשלום זה כדי שיגרשנה.

ואף שיודעים אנו שכל ההשתדלות בענין ועצם הצעה זו אכן נועדו למנוע מצב של עיגון הנשים, נראה דאין בזה כל חשש כל עוד עצם ההתחייבות מוצדק מצד עצמו ויש בו טעם והגיון כדי להגן על זכות האשה וצרכי קיומה. ובאמת נראה דאם הסכום שמקבל עליו הבעל לשלם מושתת על צרכי הקיום הממוצע יש הגיון וצדק בהתחייבות זו. ואף שמעיקר הדין האשה היא זו שעליה מוטלת חובת הראיה דהלא הבעל מוחזק והיא באה להוציא ממנו, והמוציא מחברו עליו הראיה, מ"מ כיון שאשה אין דרכה לטרוח בדינא ודיינא, ומטבע הדברים הבעל מצוי יותר בבתי דין, משו"כ יש טעם בהסכם זה שכל עוד לא יפנה הבעל לבי"ד והבי"ד יפטרנו מתשלום זה, יהיה עליו לשלם לה מזונות מקובלים. וכיון שאין כאן קנס אלא תשלומי מזונות, ואין כאן תליה והתניה בין תשלומים אלה לגירושין אלא הוא מקבל עליו לשלם כל עוד היא אשתו ואינם דרים ביחד, נראה דאין כאן חשש כלל.

וביסוד הדבר נראה דכיון דאף במקבל על עצמו קנס עד שיגרש עיקר דעת הרמ"א כשיטה הראשונה שהביא דאין זה גט מעושה כלל אלא שכתב שטוב להחמיר לכתחלה כשיטת הרשב"א שמחמיר, נראה דכל כה"ג הבו דלא לוסף עלה, וכיון שני"ד אינו דומה כלל להא דהרשב"א והרמ"א נראה דיש להקל בזה.

אמנם מה שהביא הגר"מ ויליג מרב אחד שטען שמדברי הרשב"א בתשובתו בחלק שלא הובא בבית יוסף משמע שגם הרשב"א לא החמיר בזה אלא לכתחלה תמוה לי, דתשובה זו נמצאת בח"ד משו"ת הרשב"א סימן מ' ומכל דבריו שם ברורה שיטתו דאף בדיעבד הגט פסול עי"ש.

וראיתי עוד בדברי הרב ויליג שכתב שעצה זו בעצם עתיקה היא והיא כבר כתובה בנחלת שבעה שטרות סימן ט' בשם תקנות שו"ם וז"ל שם "ואם ח"ו שיעשה כמר פלוני הנ"ל לזוגתו מרת פלונית איזו דברים שאינה יכולה לסבול וצריכה לבית דין, אז תיכף ומיד יתן לה עשרה זהובים לפיזור מזונות. וכן יתן לה כל חודש וחודש משך ימי הקטט".

ולענ"ד אין זה ענין לני"ד דנראה לכאורה דתקנה זו עיקרה ויסודה באמת להבטיח את קיום האשה והספקת מזונותיה, ולא כאמצעי לאלץ את הבעל לגרש את אשתו, וא"כ אין מזה ראייה לנידון דידן.

אך בעצם הענין כבר כתבתי דלענ"ד אין כאן כל חשש.

ועצם תקנה זו דבר גדול הוא, ועובדא ידענא במקרים שלולי שטר זה שנחתם ע"י הצדדים רגלים לדבר שתהליך הפירוד והגירושין היה נמשך עד אין קץ תוך מחלוקת ושנאת חנם ועגמת נפש שאין לה שיעור. והודות למסמך זה התגרשו תוך זמן קצר מתוך הסכמה וכבוד זל"ז.

ביקרא דאורייתא

אשר וייס

